



גליון מס': 4 פרשת דברים | ד' במנחם אב תש"פ



ברייתו שלום
מאת מרן ראש הישיבה הגאון הגדול
חכם שלום הכהן שליט"א
נשיא מועצת חכמי התורה

השיבנו אבינו לתורתך - תורה בעמל

בתפילת שמונה עשרה אנו מזכירים 'וחננו מאתך חכמה בינה ודעת', חכמה - היינו ללמוד כל ענין עם כל ההיקף, גמרא ראשונים ואחרונים, ורק אחר כך מגיע ה'בינה', בינה - היינו להבין דבר מתוך דבר, אחרי שהאדם יודע את כל ההיקף יכול הוא לדמות מילתא למילתא, ולאחר מכן יש את הדרגה העליונה, 'דעת' - דעת אלקים, וכמו שכתוב 'אם תבקשנה ככסף וכמטמונים תחפשנה, אז תבין יראת ה', ודעת אלקים תמצא', ואחרי שאנו יודעים כיצד ללמוד תורה, אנו מבקשים 'השיבנו אבינו לתורתך', לתורה שלך - שאתה חפץ בה. ומהי התורה שהקב"ה חפץ בה? זוהי התורה שנקנית בעמל. ונעמיק מעט בזה. בפרשת בחוקותי נאמר: אם בחוקותי תלכו ואת מצוותי תשמרו ועשיתם אתם, ונתתי גשמיכם בעתם... והשיג לכם דיש את בציר... ונתתי שלום בארץ... ואכלתם ישן נושן... ונתתי משכני בתוכם וגו'. הקב"ה אומר להם לישראל אני רוצה ליתן לכם כל הברכות שנצרכות לאדם בעולם הזה, אך יש לזה תנאי, שתלכו בחוקותי, ואומרים רבותינו ז"ל דהיינו שתהיו עמלים בתורה. אם תהיו עמלים בתורה, לא לימוד סתם, אלא מתוך עמל ויגיעה, מבטיח הקב"ה לישראל אתן לכם הכל. ומאידך, ואם לא תשמעו לי וגו', אומר רש"י להיות עמלים בתורה, על זה יבואו חס ושלוש כל הקללות. ולהלן מבאר רש"י היאך האדם הולך ויורד, לא לומד, ולא עושה, מואס באחרים העושים, שונא את החכמים, מונע את האחרים מלעשות, וכפר במצוות, כופר בעיקר, שבע דרגות של ירידה זו אחר זו עד שיורד לגמרי ומגיע לכפירה מוחלטת, והכל מתחיל ממה שאינו עמל בתורה. כלומר, שההליכה בחוקות התורה היא כאשר האדם עמל בתורה, ואז הריהו מקבל את כל הברכות. ואם לאו, שאינו עמל עליה, אפי' הוא יושב ועוסק בתורה, הרי שבסופו של דבר יגיע לכפירה בעיקר, וח"ו יבואו עליו הקללות.

עלינו להתבונן מהו עמל התורה? מה הקב"ה דורש מהאדם? אכן כפי שנבאר, עמל התורה, היינו כפשוטו, שהאדם עמל ומתעייף על לימוד התורה, אינו לומד הדברים בשטחיות, אלא מעמיק ומתבונן בכל פרט ופרט מה העומק שבו.

לתי ירח אור החיים	הדלקת נרות	מוצ"ש	ר"ת
ת"א: 19:24	20:14	21:08	



משיב כהלכה

מאת מורינו הרב מאור כהן שליט"א

משנכנס אב ממעטים בשמחה

שאלה: בתענית (כט:) מובא, 'אמר רב משנכנס אב ממעטים בשמחה' מה הפירוש? ומה זוכה מי שנהנה בזה?

יש אומרים אין שמחים כלל

תשובה: מה שנאמר בגמרא 'משנכנס אב ממעטים בשמחה' התוספות (מגילה ד"ה ממעטין) פירשו, שאין שמחים כלל בימים אלו. [והביאו דבריו המגן אברהם (תקנא סק"א), האליה רבה (סק"א), חיי אדם (כלל קלג, ט), שלחן גבוה (אות ב) משנה ברורה (סק"א) ועוד]. ובספר סדר יום, כתב לבאר הלשון 'ממעטים בשמחה' - שאין צריך לומר שלא יעשו דברים של שמחה, אלא אפילו השמחה באה מעצמה אין ליקח אותה. הרי שהבין שכל שמחה אסורה ואפילו שמחה הבאה מאליו יש להימנע ממנה.

יש אומרים ממעטים בשמחה של חופה

אולם יש מפרשים מה שאמרו משנכנס אב ממעטים בשמחה היינו דברים המפורשים בגמרא שהיא שמחה של חופה (וכגון קניית צרכי חופה וכדו') ולא שצריך למעט בענייני שמחה אחרים, וכן מבואר בר"ן (תענית ט: מהר"ף). וכן כתב לבאר רבינו יהונתן מלוגיל (תענית עמ' קכז) שאם אירע לו נישואין אחר ראש חודש אב צריך למעט בשמחת החופה. וכן כתב המאירי (תענית כז: וכל שכן שיש למעט בשמחת מריעות ושאר שמחות של רשות. וגם בספר האורה (ח"א סי' סד) כתב, משנכנס אב ממעטים בשמחה, כגון שמחת חתונה ושמחת מרעים, וכל דבר שמחה. וכן כתבו לבאר הארחות חיים (ת"ב הלכה א) והכל בו (סי' סב) 'שאינן בונים בנין שמחה כגון בית חתנות לבנו'. וכן הובא בכף החיים (תקנא, ב) מהשליט גיבורים.

יש למעט בענין השמחה אבל לא לגמרי

ובאמת הבעל הלכות גדולות כתב: מריש ירחא דאב גמי מיתבעי לשנויי בבדיחותא (כלומר - מראש חודש אב גם צריך לשנות מהשמחה), וכמו ששינוי 'משנכנס אב ממעטים בשמחה'. [וכן כתבו המחזור ויטרי (סי' רסו) ובספר האורה (ח"א סי' סד)]. ומבואר שיש לשנות בענין השמחה ולמעט בה, אבל לא למעט לגמרי. שהדבר פשוט שאין שום חיוב לאדם להגיע לעצבות. ובספר ערוך השולחן (תקנא ס"ה) כתב,

המשך בעמ' הבא -

העלון מוקדש

להצלחת
גיא וסוזי סניג
וילדיהם הי"ו

לרפואת
שמעון בן סינה מוזז הי"ו

משיב כהלכה

מאת מורינו הרב מאור נהן שליט"א

חדש בתשעת הימים?

תשובה: מותר לקנות ולהתקין מזגן בתשעת הימים שאף שמבואר בשו"ע לאסור בנין של הרווחה ושמחה, מכל מקום מזגן בימינו נחשב צורך מגורים ואינו נחשב להרווחה ושמחה בעלמא, ואם אי אפשר לו להימנע בשל החום השורר, מותר להרכיב ולהתקין גם בתשעת הימים [קונט' רישומי להגרח"פ שיינברג (עמ' כג ועמ' סד) וכן פסק מרן הראש"ל הגר"י יוסף שליט"א בס' ילקוט יוסף (ד' תעניות עמ' רלט)]. ולקנות מכוננית חדשה, אם לצורך פרנסתו מותר, ואם לטיול בעלמא יש להימנע, אלא אם כן נזדמנה לו במחיר מוזל, ולאחר תשעה באב תתייקר [שו"ת אגרות משה (ח"ג חאו"ח ס"ס פ) וכן פסק מרן זיע"א בס' חזון עבדיה (ד' תעניות עמ' קסז)].

לאכול תבשיל פרווה שמוגן בשמן שמיגנו

בושר

שאלה: אשתי טיגנה פסטלים בשריים לילדים, ולאחר מכן באותו שמן טיגנה פסטלים פרווה (הממולא בתפוח אדמה וכד'), האם מותר לי לאוכלם בתשעת הימים?
תשובה: יש נוהגים שלא לאכול בשר ולא לשתות יין בשבוע שחל בו תשעה באב, ויש שמוסיפים מראש חודש עד אב עד התענית, ויש שמוסיפים מ"ז בתמוז [שלחן ערוך סימן תקנא ס"ט]. מכל מקום המנהג הפשוט בירושלים ובארץ ישראל, להימנע מאכילת בשר מיום שאחר ראש חודש אב. [הרמב"ן (בתוה"א פא"ע), הרוקח (סי' ש"י), הרשב"א (בתשובה ח"א סי' שו) ושא"י]. וההולך אחר שרירות לבו לאכול בשר אחר ראש חודש אב, כיון שכבר נהגו בו איסור, הרי הוא פורץ גדר, וישכנו נחש, וגדול עווננו מנשוא [שלחן ערוך שם סי"א].

ולענין תבשיל של בשר (וכגון תפוח אדמה שנתבשל בסיר עם בשר), אף שמרן השלחן ערוך (שם סי"א) כתב שיש מי שאומר, שגם הנוהגים שלא לאכול בשר בימים אלו, מותרים בתבשיל שנתבשל בו בשר, בזמן הזה נהגו להחמיר אף בתבשיל של בשר [מגן אברהם (ס"ק כט), אליה רבה (אות כב), חיי אדם (כלל קלג, טז), משנה ברורה (ס"ק סג), כף החיים (אות קמב), חזון עבדיה (עמ' קעב), ילקוט יוסף (שם עמ' רפא)]. אולם בנידון שלנו שחפץ לאכול מאכל פרווה שטוגן בשמן שטיגנו בו בשר נראה שיש להקל, על פי המבואר בהליכות עולם (חלק ז עמ' עט) בדין ג'ט בר ג'ט באוכלים, עיין שם.

נשים וקטנים בתספורת בשבוע שחל בו

תשעה באב

שאלה: האם מותר לנשים להסתפר בשבוע שחל בו תשעה באב, ומה הדין בילד שהגיע לגיל שלש שנים ורוצים לקחתו אצל חכם בשבוע שחל בו תשעה באב?

מקור הדין לאיסור תספורת

תשובה: במשנה בתענית (כו:) מובא, 'שבת (שבוע) שחל בו תשעה באב אסור לספר ולכבס' ובגמרא שם מובא הלהכה, דברי רבן שמעון בן גמליאל שאינו אסור להסתפר אלא בשבוע שחל בו תשעה באב [ולא כדעת רבי יהודה שאוסר כל חודש אב כולו, ולא כרבי מאיר שאוסר מראש חודש ועד התענית וכן כתבו הר"ף (שם) הרא"ש (תענית סי' לב-ג) הרמב"ם (פ"ה מתעניות ה"ו) ושאר ראשונים]. וכן פסק מרן השולחן ערוך (תקנא ס"ג). ולכן לנו הספרדים אין לאסור להסתפר ולהתגלח אלא רק בשבוע שחל בו תשעה באב.

נשים בתספורת בימים אלו

נחלקו בזה רבותינו האחרונים אם נשים מותרות להסתפר בימים אלו, יש שכתבו שדין האשה שווה לדין האיש באיסור תספורת בשבוע שחל בו תשעה

באב [עיין בנודע ביהודה (חיו"ד סי' צט). וכן כתב הפרי מגדים (משבצות זהב, יג) ששוים איש ואשה בתספורת. וכן פסקו המשנה ברורה (תקנא ס"ק עט) וכף החיים (תקנא ס"ק מז)]. ויש שכתבו להקל, ובטעם הדבר, היות ומרן השולחן ערוך (ביורה דעה סימן שצ"ה) התיר לאשה שישבה שבעה על אחד מקרוביה להסתפר אחר שבעת ימי האבל, בתוך שלשים יום לאבלותה, יש להקל לה גם בשבוע שחל בו תשעה באב שאבלות ישנה היא, ובפרט לנו הספרדים ועדות המזרח שהולכים אחר פסיקותיו של מרן השלחן ערוך, שיש להקל [וכן כתב בשו"ת פנים מאירות (ח"ב סו"ס לז), והובא בעיקרי הד"ט (סי' כז, טו). וכן פסק האור לציון (עמ' רג) לבנות ספרד. וכן העלה ארוכה בזה בכוחא דהיתרה מרן זיע"א בספרו חזון עבדיה (שם עמ' קסד). וכן פסק בנו מרן הראש"ל הגר"י יוסף שליט"א בס' ילקוט יוסף (ד' תעניות עמ' רצב)]. וכן הלכה. וכן לענין סידור גבות לנשים נראה להתיר [ואף למחמירים נשים לא תספרנה יש שהקלו שסידור גבות אינו בכלל תספורת, עיין הגרש"ז אויברג זצ"ל בהליכות שלמה (מועדים ב עמ' תד). ואף שהגר"ש אלישיב בספר אשירי האיש (ח"ג פס"ט אות מז), והגר"ח קנייבסקי בספר תורת המועדים (סי"ד) כתבו שאסור להן למרוט שיער הגבות, לדין מותר וכו'].

גדולים לספר קטנים

ולענין תספורת לילדים קטנים, כבר כתב מרן השולחן ערוך (תקנא ס"ד): אסור לגדולים לספר את הקטנים וכו' בשבוע שחל בו תשעה באב. אולם לגבי תספורת החלאקה לקטן בן שלש שנים, ראשית כל צריך לידע שאין כל חיוב לגלח שערו דוקא ביום שנעשה בן שלש שנים, ואפשר לעכב או להקדים התספורת במקום הצורך, אולם אותם החפצים לעשות החלאקה ביום הולדתו, שיצא בשבוע שחל בו תשעה באב, אין כל מניעה לעשות כן כאשר הולכים אצל חכם שיברך אותו שיגדל בתורה ויראת שמים, והחכם גוזז מעט שערו, אלא שאם רוצים לספר כל ראשו יפה, בזה ודאי יש עדיפות שלא לעשות כן בשבוע שחל בו תשעה באב [ילקוט יוסף (ד' תעניות עמ' שא)].

'ממעטים בשמחה' אין הכוונה על שמחה שבאה ממילא, וכי אם נולד לו בן זכר לא ישמח או אם באה לו איזה בשורה טובה, או הרוויח כסף וכיוצא בזה לא ישמח, אלא הכוונה במה שיש ביד האדם לעשות או שלא לעשות, עיין שם.

השכר למי שממעט בשמחה בימים אלו

ובענין השכר המגיע למי שממעט בשמחה בימים אלו כתב בספר יפה ללב (ח"ב אות א) וזה לשונו: 'מי שזנה בעשרה ימים הראשונים של חודש אב, מליל יום ראשון של אב עד שקיעת החמה של יום העשירי, בזה הוא יזכה לשמוח בעשרה דברים שעתיד הקב"ה לחדש בעולמו לעתיד לבוא, וכמו שמבואר במדרש (שמ"ר טו, כא) אלו עשרה דברים שמתחדשים באחרית הימים א. עתיד הקב"ה להאיר לעלום וכו', ואפילו אדם חולה, גוזר הקב"ה לשמש שתרפאהו. ב. מוציא מים חיים מירושלים ומרפא בהם כל שיש לו מחלה. ג. עתידין האילנות ליתן פירותיהן בכל חודש וחודש, ויהיה האדם אוכל מהן ומתרפא. ד. בונים כל ערים החרבות ואין מקום חרב לעולם. ה. בונה ירושלים באבן ספיר. ו. פרה ודוב תרעינה. ז. מביא כל החיות העופות והרמשים, וכורת עמם ברית ועם כל ישראל. ח. אין עוד בכי ויללה בעולם. ט. אין עוד מות בעולם. י. אין עוד לא אנחה ולא אנקה ולא יגון אלא הכל שמחים, ע"כ.

בעת עבודת ה' יתברך ישנח העצבות

אולם ראוי להביא כאן דברי הפלא יועץ (ערך עצבות) מה שכתב בגודל רוע מידת העצבות, כי מנפש ועד בשר יכלה, ומשורש נחש יוצא, כי נחש עפר לחמו והעצבות בא מיסוד העפר, וכמה רעות מובאות אחריה שעובד את ה' בעצבות, ובפסוק כתוב (דברים כח, מז) "תחת אשר לא עבדת את ה' אלקיך בשמחה ובטוב לבב מרב כל", ורק בזמן שזכור את חורבן בית המקדש שחרב בעוונותינו אז בכל עצב יהיה מותר, וכל המרבה להתעצב אל לבו ביגון ואנחה, בכי ואנקה, הרי זה משובח, אבל בשאר הזמנים ובפרט בעת עבודת ה' יתברך ישנח עצבו, ויהיה אך שמח וטוב לב, ע"כ. הרי על אף שהזמן גרמא בימים אלו ימי בין המיצרים להיות עצב ונאנח על חורבן בית ה', עם כל זה יזהר שלא להיכנס לעצבות כלל, אלא יחזק רוחו ויטהר לבבו לעבודתו יתברך, ובפרט ישמח ישראל בתורה ובתפילה.

קניית רכב או להתקין מזגן בתשעת הימים

שאלה: המזגן בביתנו התקלקל, האם מותר לקנות ולהתקין מזגן בתשעת הימים? ומה הדין לקנות רכב

העלון מוקדש

להצלחה ברוחניות ובגשמיות
יוני ונטלי כחלון וילדיהם הי"ו

לרפואת
עומרי בן עליזה הי"ו

להצלחת
אבישי בן יעל הי"ו



שלום בית וחינוך הילדים

מאוצרותיו של הגאון **רבי יעקב שכני** שליט"א
מורץ בעיר הקודש ירושלים

עצה נפלאה לחינוך הבנים

יסוד נפלא בחינוך הבנים נלמד מתורתנו הקדושה בפרשת שמות. הנה כאשר נתבקש משה רבינו ע"ה על ידי הקב"ה לגאול את עם ישראל, חשש משה פן לא יאמינו עם ישראל, אשר היו בעיצומו של שיעבוד קשה. מיד אמר ה' אליו: "מזה בידך, ויאמר מטה. ויאמר השליכוהו ארצה, וישליכוהו ארצה ויהי נחש וינס משה מפניו." ויאמר ה' אל משה שלח ידך ואחוז בזנבו וישלח ידו ויחזק בו ויהי למטה בכפו." את פירוש פסוקים אלו כל אחד מאתנו יודע, אבל יש כאן רמז עמוק וחשוב מאוד ובתוכו גם עצה נפלאה לחינוך הבנים.

ידע כל אב בישראל שמפקדים בידיו נשמות טהורות, אלו הם הבנים והבנות, חובה קדושה על כל הורה בישראל להחזיר את הפיקדון היקר הזה בשלמותו.

כל עוד הילדים נמצאים בידי ויש לנו שליטה עליהם לכוונם בדרכים ישירות, הרי הם דומים למטה אלוקים שאפשר לעשות בו נפלאות, וזה רמוז בפס' "ויאמר ה' מזה בידך ויאמר מטה", כלומר כל עוד הילד בידינו ובשליטתנו הרי הוא מטה קדוש. אולם אם חלילה נשליך את הבן או הבת מידינו, ולא נעקוב אחר מעשיהם, הרי שברגע שנגטוש אותם עלולים הם להיפך לנחשים, כי ילכו בדרכים עקלקלות כדרך הליכתו של נחש, ולא זו בלבד, אלא הורים כאלו עלולים הם בסופו של דבר לסבול מהילדים שהזניחו עד כדי שינוסו מפניהם. וזה רמוז בפס': "וישליכוהו ארצה ויהי לנחש", להורות שכאשר עוזב האב את בנו ללכת בדרכי לבו, בודאי שיהפך לנחש ולא עוד אלא: "וינס מזה מפניו". שגם אם האבא יהיה חשוב כמשה רבינו, סופו שינוס מפני בנו, כי חלילה יסבול ממנו מרורות, כפי שאנו רואים היום לצערנו.

אך יש עצה למנוע את ההידרדרות של הנער בטרם ייפך חלילה לנחש. אם אכן נעקוב אחריו ונאחוז ב"זנבו", דהיינו בעדינות ולא נאחוז בראשו, כלומר לא נתנגח עמו, אלא רק בצורה עקיפה ונעימה, אזי יהפוך שוב למטה אלוקים. וזה רמוז בפס' "ויאמר ה' אל משה, שלח ידך ואחוז בזנבו, וישלח ידו ויחזק בו למטה בכפו."



הזרני דרכך

תשובות בהלכה מאת מרן פוסק הדור
הראש"ל הגאון הגדול **רבי יצחק יוסף** שליט"א

החיוב ללמוד תורה גם בתשעה באב

בס"ד, כ"ב אב תשע"ד 2-1417/ע"ד

לכבוד

היקר והנעלה, שוקד באהלה של תורה כש"ת הרב נר"ו
שלום וברכה,

בדבר מה שכבודו כתב להעיר, על מה שהוכחנו שאין פיטור מללמוד תורה בתשעה באב, ממה שמברכים ברכות התורה, והערתם הרי סוף סוף איזהו מקומן וקריאת שמע וכדומה שאומרים בתשעה באב הם דברי תורה, והרי אי אפשר לאומרם בלי ברכות התורה, התשובה לזה שממה שמברכים ברכות התורה בתשעה באב, איך אפשר לומר וציונו על דברי תורה, ואפילו שאומר דברי תורה אם אין ציווי אינו יכול לברך, וגם לא ראשי לברך בלשון וציונו, ואם בכל זה מברכים זו ראייה שאין פטור מללמוד תורה בתשעה באב. ודו"ק. ואפילו לרבנו תם שנשים מברכות על מצות עשה שהזמן גרמא אף שפטורות, ואם כן גם כאן נברך אע"פ שפטורים, יש לחלק שבמצוות שהנשים חייבים שייך שהנשים תברכנה, שכיון שרשאיות הנשים לחייב עצמן, ונוטלות שכר על כך לכן מברכות. מה שאין כן במצווה שכולם פטורים ממנה שבודאי שאין לברך עליה.

והדבר דומה למה שכתבו התוס' בחולין (קו:): שהרי בטלית שאולה מהתורה פטור אף אם משאיל לתמיד, אבל חכמים חייבו לאחר שלשים יום, שנראית כשלו ואין דרך לשאול יותר מל' יום. ולעניין ברכה אין לברך על זה, אף לרבנו תם, שרק במצוה שאדם אחר חייב בה האשה מברכת, אבל בטלית שאולה כל אדם פטור ממנה כשאינה שלו. ולכן לא יברך על טלית שאולה, [ואעפ"כ המברך לא הפסיד], התוס' בערכין (י: מביאים את ר"ת שמברכים על מנהג [חוץ ממנהג של ערבה] ומדמים לאשה המברכת על מצות עשה שהזמן גרמא, כיון שרשאיות להתחייב במצווה.



בברכת התורה,
יצחק יוסף

הראשון לציון הרב הראשי לישראל
ונשיא בית הדין הרבני הגדול



ממון כהלכה

שאלות בדיני ממונות
מאת הגאון **רבי נרוך שרגא** שליט"א
ראש אבות בתי הדין ירושלים

אם מחילת חוב בלב היא מחילה

או לא. אשר על כן נראה להלכה, דכיון שהמלוה כבר לקח את הכסף והוא המוחזק, יכול לטעון 'קים לי' כהפוסקים שמחילתו לא היתה מחילה בגלל שעשה כן רק בלב, וגם היתה מחילה בטעות. ואם ירצה להתפשר עם הלוה תבוא עליו ברכת טוב. [שו"ת ברוך אומר חו"מ סי' ה']

שאלה: הלויתי לקרוב משפחה סכום כסף והוא משך אותי כמה שנים ולא החזיר לי את הכסף, וביום כיפור בשעת הוידי מחלתי לו בלבי על הכסף, ובשבוע שעבר הוא החזיר לי את הכסף. האם עשיתי כדין שלקחתי את הכסף?
תשובה: יש מחלוקת בפוסקים האם מחילה בלב נחשב למחילה

הזמסר שבפרשה

תוכחת הקב"ה בעת החורבן - החשיבות לשמיעה לגדולי הדור שבימינו

מנהיגים, ואתם יראים מפניהם וסורים למרותם - אפשר להנהיגכם. אבל 'בעת ההיא' - בדור של עקבתא דמשיחא, כאשר חכמת סופרים תסרח וחוצפא יסגי (סוטה מט:), 'לא אוכל לבדי שאת אתכם' - כי לא תשמעו לגדולי הדור שבימיכם.

[הוב"ד במתוק האור פרשת דבר]

ובזה מבואר היטב מה שנינו בפרקי אבות (פרק ד משנה יב) רבי אלעזר בן שמוע אומר: יהי כבוד תלמידך חביב עליך כשלך, וכבוד חברך כמורא רבך, 'ומורא רבך כמורא שמים'. והיינו רבו המובהק וגדולי הדור שבכל דור שצריכים אנו לירא מהם כמורא שמים, ומוראתם זהו כבודם. וכמו שדרשו חכמינו זכרונם לברכה (בבא קמא מא:): "את" ה' אלהיך תירא, לרבות תלמידי חכמים. וכתבו התוספות, שאף על פי שכבר נאמר מפני שיבה תקום והדרת פני זקן. כאן מדובר ברבו מובהק, כמו ששינוי מורא רבך כמורא שמים. או שמדובר ברב מופלג מגדולי הדור שנחשב כעין רבו, וכמבואר בברכות (לא:): ובתוספות שם. ובשמות רבה (פרשה ג אות יז), 'זאתה תהיה לו לאלהים', ואף על פי שאהרן הוא אחיך הגדול ממך, יהיה מוראך עליו כמורא שכינה, מכאן אמרו: "מורא רבך כמורא שמים", ע"כ. ובאבות דרבי נתן (פרק כז) איתא, ומנין שכבוד רבו יהא חביב עליו ככבוד שמים, שנאמר (במדבר יא כח), אדוני משה כלאם, שקל כבודו כנגד כבוד השכינה [עייני ענף עץ אבות שם].

"ה' אלוקינו דיבר אלינו בחורב לאמר רב לכם שבת בהר הזה, פנו וסעו לכם ובאו הר האמורי ואל כל שכניו בערבה בהר ובשפלה ובנגב ובחוף הים... עד הנהר הגדול נהר פרת... ואומר אלכם בעת ההיא לאמור לא אוכל לבדי שאת אתכם" (דברים א, ו-ט)

כתב הכללי יקר (שם) וזה לשונו: בחיבורי 'עיר הגיבורים' פרשנו על דרך הרמז את הפסוק 'אחד עשר יום מחורב' - על י"א יום שמתאבלים על חורבן בית המקדש בשנה, והיינו ט' ימים של חודש אב, ויום י"ז בתמוז, ויום י' בטבת, עד כאן.

ועל יסוד רמז זה מבאר, מבאר ה'חתם סופר' את הפסוקים שלפנינו כך:

'ה' אלוקינו דיבר אלינו בחורב' - בעת החורבן, כאשר החריב הקדוש ברוך הוא את בית המקדש, פנה לעם ישראל ואמר להם: 'רב לכם שבת בהר הזה' - אין אתם ראויים עוד לעבוד את ה' בהר הבית, 'פנו לכם וסעו' - צאו מארץ ישראל לגלות, וכל כך למה? לפי שאתם 'בערבה' - אין בכם לא טעם ולא ריח, כערבה (ויק"ר ל, יב), הנכם מנוערים מתורה ומצוות ומעשים טובים, 'בהר ובשפלה ובנגב ובחוף הים' - בכל המקומות והמצבים הנכם כ'ערבה'. אך יש בידכם דרך אחת להיות בעלי מעלה: 'עד הנהר הגדול נהר פרת' - על ידי שתהיה בכם תורה, שהיא פרה ורבה [וכמו שדרשו חז"ל (ברכות נט:): "פרת" - שמימי פרין ורבין, עיין שם]. ומסיף משה רבינו ואומר לישראל: כל עוד יודעים אתם לכבד ולהוקיר את

מורא מקדש

מאת הרה"ג רבי מאיר שמואלי שליט"א
'ראש ישיבת 'חזון מרדכי' ומחה"ס 'כבוד בית-הכנסת

גודל מעלת התפילה בבית הכנסת

עשרה הראשונים שאפילו מאה באים אחריו נוטל שכר כנגד כולם (שם מז:).
ג. רבינו החתם סופר זצוק"ל כתב בדרשותיו וזה לשונו: הקב"ה ברחמי וחסדיו השאיר לנו מקדש מעט שהם בתי כנסיות ובתי מדרשות. ואם אנו נוהגים בהם קודש, אזי הם עתידים להיקבע בארץ ישראל, ויש להם גם עתה קדושת ארץ ישראל [נכתב בהיותם בגולה] והתפילות נשלחות עד השמים. אך אם ח"ו אנו נוהגים בהם בזיון, ומדברים בהם דברים בטלים, ההבל של דברים בטלים הוא טמא והתפילות הולכות לסטרא אחרא.

מתוך שנדע עד כמה גדולה מעלתם של הנוהגים כבוד לבתי כנסיות ועד כמה גדול שכרם, נדע עד כמה חמור עונשם של המזלזלים בכבודם.

א. תניא אבא בנימין אומר, אין תפלה של אדם נשמעת אלא בבית הכנסת שנאמר 'לשמוע אל הרנה ואל התפלה' במקום רנה שם תהא תפלה. (ברכות ו.) ועוד שם בגמרא אמר רבין בר רב אדא אמר רבי יצחק, כל הרגיל לבוא לבית הכנסת ולא בא יום אחד הקב"ה משאיל בו, והסביר רש"י, מה טבעו של פלוני למה לא בא? ב. אמר ר' יהושע בן לוי לעולם ישכים אדם לבית הכנסת כדי שיזכה וימנה עם



תשעה באב בכותל המערבי



מין הראש"ל שליט"א בקינות בתשעה באב

בחצרות
רבותינו

מהנעשה
הנשמע
סניב גדולי
ישראל
שליט"א

